

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 40 K, na 1/2 strani 25 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/8 strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13.

V Ljubljani, 16. julija 1903.

Leto XX.

Obseg: Kako so zdravili konja, ki se je prenaedel in dobil koliko. — Poskusno gnojenje na travniku kmetijske šole na Grmu. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Kako so zdravili konja, ki se je prenaedel in je dobil koliko.

(Iz dr. L. Steuertove knjige »Nachbars Rat in Viehnöten« z dovoljenjem založne knjigarne.)

Bilo je skrajno neprijetno, da se rjava kobila ravno v času največjega dela ni smela vpregati. Dela na polju in žetve ni bilo mogoče odlašati, in zato so morali ostali trije konji toliko več delati. Opoldanski počitek je bil včasih že zelo kratek. Delo je tako priganjalo, da v resnici konji dostikrat niso utegnili jesti. Nedelja je prinesla zaželeni počitek in sedaj morejo tudi preutrujeni konji zopet nadomestiti, kar so med tednom pri krmi zamudili, si je mislil kmet Štempihar.

Štempiharjevi konji so bili popolnoma gospodarjevih misli. Ves teden so bili le takrat siti, če so ponoči dobili več sena ali so pojedli svojo steljo. Ker pa so prišli zvečer silno utrujeni domov, tudi ponoči niso mogli vselej nadomestiti hrane, kar so je podnevi premalo dobili. V nedeljo zjutraj pa so bili zopet popolnoma izpočiti. S tekom so uživali svojo krmo.

Ko je hlapec po krmljenju še enkrat napolnil jasli, so naglo požrli tudi drugi delež. Nakaj ur pozneje je prišel hlapec zopet v hlev in je še enkrat natresel v jasli ovsu in rezanice. Konji so pojedli tudi to doklado, čeprav z manjšim tekom. Samo rjavec je pospravil svoj delež prav požrešno. Ker so drugi konji, obe kobili in vranec, počasneje žrli in bili že od jutra siti, si je mogel rjavec tudi od deležev poleg stoječih konj dober del prisvojiti.

Bilo je poldne. Krme je bilo zopet dosti. Izvzemši rjavca so jedli sedaj konji svoje bogato odmerjene deleže zelo počasi in so pustili še dober del. Bili so še od jutra napol siti.

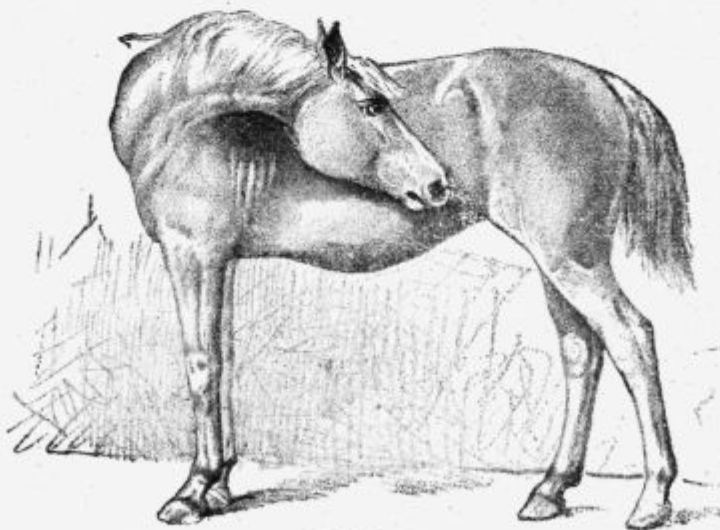
Rjavec pa je bil še tako lačen, kakor zjutraj. Kar so drugi pustili, je kmalu izginilo v njegovem želodcu.

Hlapec je z dopadanjem opazoval požrešno

žival. Da, dober jezdec je, pa tudi dober delavec. Pri vozu in pri jaslih mu ni kmalu kdo kos! je rekel hlapec polglasno.

Sedaj je bil tudi rjavec sit. Lakotnice so bile napihnjene in ves trebuh je bil poln in napet.

Zaspan in s povešeno glavo je stal na svojem

Podoba 35.

prostoru in prebavljal. Čez nekaj ur je prišel hlapec zopet v hlev.

Vsi konji so veselo zarezgetali, ko je vstopil, le rjavec se ni zmenil zanj.

Ležal je na tleh in gledal navidez trudno in leno predse. Hlapcu se je to čudno zdelo. Hotel je konja spraviti pokonci, mu govoril in ga nalahko vdaril po vratu. Konj se ni genil. Tedaj je vzel hlapec bič v roke in počil z njim. Tudi to ni nič pomagalo. Šele ko je hlapec žival nalahko udaril, na kar rjavec ni bil navajen, je skočil pokonci. Hlapec je natresel nekaj krme v jasli. Konj ni žrl. Komaj je nekaj minut stal, že se je zopet vlegel.

Nekaj časa je mirno ležal, potem je začel naenkrat stokati. Kmalu se je pričel po stojišču valjati.

Strahoma je gledal hlapec, kako se konj preobrača z ene strani na drugo.

Zopet je spravil konja pokonci. Komaj je stal na nogah, se je vrgel težko stokajoč na tla in premetavanje se je pričelo iznova. Da bi se ne poškodovali drugi konji, je hlapec peljal druga dva takoj iz hleva in jih je privezal na dvorišču k plotu. Potem je poklical gospodarja, ki je sedel s sosedom v bližnji vaški krčmi.

Oba sta prihitela v hlev. Že na dvorišču sta slišala, kako je konj pri preobračanju tolkel s kopiti ob leseno steno.

Stena je bila že napol razbita. Konj je skočil zopet pokonci in se zopet vrgel na tla. Če je nekaj sekund stal, je obrnil glavo nazaj in jo položil na levo stran trebuha, kakor kaže podoba 35.

Včasih se je hudo napanjal, da bi izpustil vodo ali izločil blato, pa je le malo opravil. Dihal je zelo hitro in potne kapljice so lezle iz vseh kožnih luknjic. Kmalu ni bilo suhe dlake na vsem telesu. Precej časa je trajalo, preden sta se mogla Štempihar in sosed približati trpeči živali, ker je brezobzirno in besno tolkla okoli sebe.

Končno se je žival malo umirila. Sedaj je mislil sosed, da bi bilo najbolje, če se konj dne v stajo za žrebeta, ker potem lahko drugi konji ostanejo čez noč na svojih prostorih.

Rjavo kobilo, ki je bila, odkar si je izvinila nogo, v staji za žrebeta, so odpeljali ven, in na njeno mesto

so dejali rjavca in ga dobro privezali. Ker je bil konj izpočetka dosti miren, ga je sosed urno preiskal.

Najprej mu je potipal na žilo na desni spodnji čeljusti. Naštel je približno šestdeset udarcev v minuti (pod. 36). Sosed je rekel, da je slučaj zelo resen. Šestdeset udarcev sicer ni veliko, ali vendar znamenje, da je temu vzrok velika nerednost v črevih.

Sosed je potipal ušesa. Bila so mrzla. Ko mu je segel v uho, je konj samo enkrat slabo stresel z glavo.

Sosed je položil svoje uho na obe trebušni plati. V črevih ni bilo ničesar slišati. Zadnji del je bil močno napihnjen in napet kakor boben. Tudi skozi mastnik je sosed otipal čreva. Hlapec je vzdignil levo prednjo nogo, sosed pa se je približal od leve strani in je položil levo roko na križ. Z desno roko, namazano z mastjo, je počasi segel v mastnik (pod. 37.).

Sosed je našel mastnik prazen.

Ko je pritisnil na mehur, se je prepričal, da je tudi ta skoraj prazen. Konj je pri pritisku spustil še nekaj scalnice, močno se napanjajoč. Sosed je tudi z roko čutil, da je debelo črevo močno napihnjeno s plini in s krmo in tišči proti medenici.

„Kakor se kaže, se je konj danes preobjedel“, je rekel Štempiharju. Hlapec je potrdil, da je rjavec res požrl skoraj še enkrat toliko, kolikor navadno.

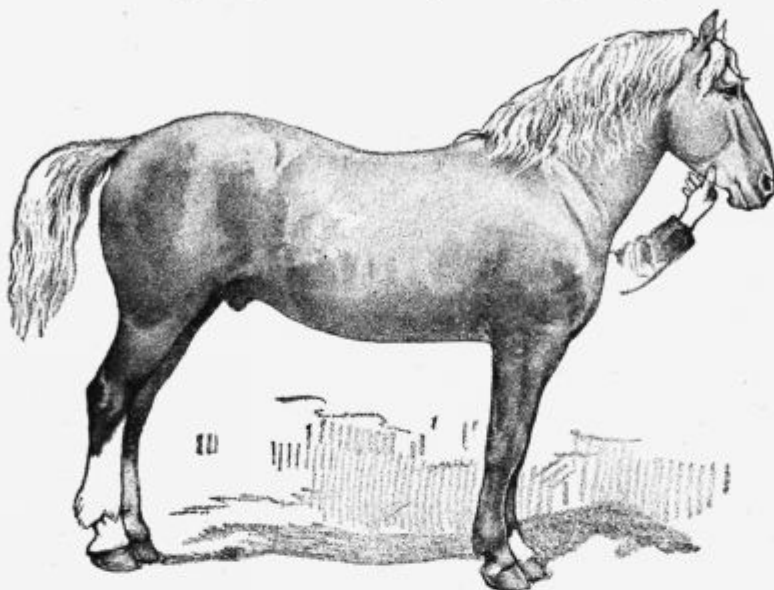
„Potem mi je vse jasno“, je menil sosed. „Čreva so, kakor sem pri preiskovanju spoznal, nenavadno napolnjena s plini. Konj je navajen biti vsak dan vprežen. Delo in gibanje pa pospešujeta delovanje črev in neposredno tudi gibanje črevesne vsebine. Danes je konj požrl skoraj še enkrat toliko in je pri tem stal mirno v hlevu. Sedaj ni čuda, da se je použita krma napažila. Tudi se je naredilo več plinov kakor navadno, ker ni mogoče, da bi

se toliko krme moglo pravilno prebaviti. Konj se je preobjedel in ima jako težko koliko, in kdo ve, kako se bo stvar iztekla, je rekel zelo resno sosed.

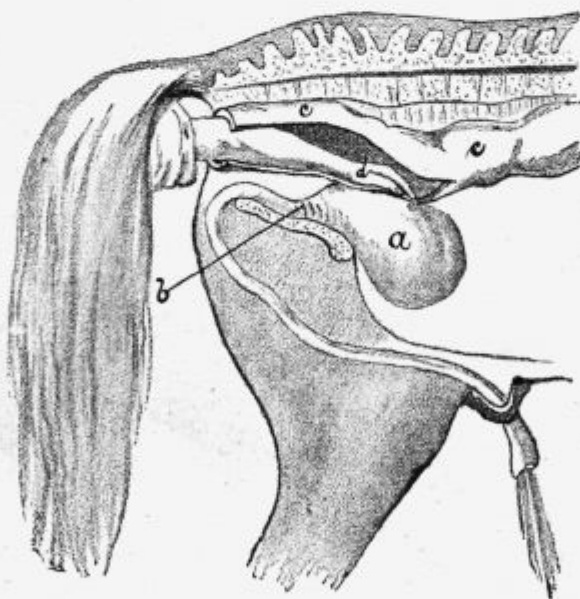
Štempihar in njegov hlapec sta izprevidela, kako neumnost sta napravila s preobilnim krmiljenjem.

Toda kar se je storilo je storjeno, sedaj se ne da več pre narediti.

Konj je bil med preiskovanjem dosti miren. Sedaj pa so prišle bolečine z novo silo. Vrgel se je zopet na tla in je besno bil okoli sebe. Če ni kdo hotel sam

Podoba 36.

Podoba 37.

težko poškodovan biti, je moral biti primerno daleč. Sosed pa je porabil ta čas, da je pripravil vse potrebno za prvo pomoč. Rekel je prinesiti četrť litra piva iz gostilne in je vzel iz svoje omarice za zdravila trideset gramov Hofmanovih kapljic. Hofmanove kapljice in pivo je vlil konju skupaj iz steklenice. Stem so se bolečine živali nekoliko ublažile. Čez nekaj minut je bil konj mirnejši. Spravili so ga zopet pokonci, in potem sta Štempihar in njegov hlapec po sosedovem navodilu drgnila trebuh bolnega konja krepko s krtačami in s slamo. Drgnila sta z vso močjo celo četrť ure.

Medtem je sosed poslal po škať gorke vode in košček navadnega mila. Milo je dejal v vodo in ga zmel z rokami, da se je raztopilo. Na cev, ki jo je s seboj prinesel, je nasadil lijak. Nato je moral hlapec vzdigniti konju levo sprednjo nogo in on je previdno in počasi porinil konec za prst debele gumijeve cevi v konjev mastnik. Ko se je to zgodilo, je vzdignil lijak tako, da je bil precej više kakor hrbet bolnega konja. V dvignjeni lijak je moral Štempihar viliti milnico, ki je bila zelo gorka. Da bi bil konja oparil, se ni bilo bati, ker je gola roka čisto leko zdržala v vroči milnici.

Polagoma in med pogostimi prenehljaji so vlili skoraj 6—8 litrov milnice v mastnik. Raztopina je ostala približno deset minut v črevih, potem jo je konj z močnim napenjanjem zopet iztisnil ter je izločil mnogo črevesnih plinov. Spočetka so mislili, da se je konj nekoliko umiril. To priliko je sosed porabil, da ga je nanovo preiskal. Potipal je na žilo in je naštel 68 udarcev v minuti. Žila pa je utripala precej slabo. Sosed je zamišljeno zmajeval z glavo in je svetoval Štempiharju, naj nemudoma pošlje po živinozdravnika, ker je položaj zelo nevaren.

Konju so že vlili zdravil v gobec, drgnili ga četrť ure in mu v mastnik vlili milnice. Pri tem je minila skoraj ura in položaj se ni zboljšal; nasprotno, celo poslabšal se je.

Hitro so poslali nekoga v mesto po živinozdravnika. Med tem časom so hoteli konja prepeljavati malo po dvorišču. To pa ni šlo tako lahko. Konj se je zunaj vlegel in se premetaval ravno tako kakor v hlevu. Z velikim trudom so ga spravili zopet nazaj v stojišče za žrebeta.

Praden je prišel živinozdravnik, je hotel sosed poskusiti še eno zdravilo. Prinesel je 700 gramov Glavberjeve soli in približno 1½ litra kamilčnega čaja, ki ga je gospodinja hitro skuhala. Glavberjevo sol je raztopil v vročem kamilčnem čaju in to raztopino je zлил v steklenico. V pol ure naj bi se vsa tekočina vlila konju v gobec.

Hlapec je privezal rjavcu na uzdo vrv in mu je hotel glavo potegniti kvišku proti jaslim. Sosed pa je to odsvetoval in je rekel, da bi pri tem en del zdravil najbrž prišel s pluća, kar bi potem povzročalo težko plučno vnetje. Pri vlišanju se sme glava držati nekoliko više kakor vodoravno, ne glede na to, če odteče del zdravila iz gobca. Saj je vendar mnogo bolje, če gre del zdravil v nič kakor če bi konj poginil pri napačnem zdravljenju.

To so upoštevali, in z nekoliko truda so srečno spravili večji del zdravila v konja.

Pozno na večer je prišel živinozdravnik.

Preiskal je konja in našel položaj zelo opasen. Zboljšalo se ni čisto nič. Konj je ležal večinoma stegnjen na tleh in je stokal. Včasih se je premetaval.

Živinozdravnik je potipal na žilo in naštel 80 udarcev v minuti. Občutljivost živali se je zelo zmanj-

šala. Pustila se je potipati v uho, ne da bi se zganila. Živinozdravnik je odobral, kar je sosed ukrenil. Menil pa je, da potrebuje bolni konj predvsem še močnega odvajalnega sredstva, in radi tega je dal konju še eno krogeljico in 40 gramov aloje in malo zelenega mila. Da bi mu vbrizgnil pod kožo ezerina, se mu je zdelo nevarno. Zato je vbrizgnil pod kožo 0,5 gramov tekočine „morphium aceticum“ in 5 gramov destilirane vode, da bi konja pomiril.

Ko je konj dobil krogeljico in je bilo vbrizgavanje gotovo, je menil živinozdravnik, naj se mirno čaka, kaj pride. Še ni vse izgubljeno in pri koliki lahko vsak trenutek nastopi izprememba in zboljšanje, čeprav je sedaj slučaj skoraj brezupen. Zdelo pa se je živinozdravniku umestno od časa do časa viliti konju gorke milnice po gumijevi cevi v mastnik. To se lahko izvrši, tudi če konj leži.

Tudi drgnjenje trebuha in bokov je smatral za ugodno. Da bi dosegel prav močen učinek, je poskropil, preden so začeli drgniti, konjev trebuh s kafrovim špiritom, kateremu je primešal še nekoliko terpentinovega olja (200 gramov kafrovega špirita in 20 gramov terpentinovnega olja).

Polagoma se je konj umiril in se ni več tako premetaval. Od časa do časa so šli od njega črevesni plini v čisto manjšni množini. Dihal pa je vedno teže, gledal vedno stekleneje, nšesa so bila na dnu čisto mrzla, mrzel pot je pokrival vso žival. Seminitja je ubogi konj tako stokal, da bi si človek mislil, da je prišla sedaj njegova zadnja ura.

Štempihar je čisto obupal, da bi mu konj še ozdravel. Tudi sosed je bil sedaj prepričan, da bo konj poginil. Samo zdravnik je še upal.

Videl je že mnogo takih bolnikov, izmed katerih jih je mnogo ozdravelo.

Vedno je zopet štel udarce žile, že je minulo skoraj 9 ur, kar je rjavec obolel. Vedno še nobenega zboljšanja!

Živinozdravnik se je odločil, da ostane čez noč tukaj.

Zopet je minilo nekaj ur.

Konj je sedaj ležal mirno na stelji, moleč vse štiri noge od sebe. Dihanje je bilo malo počasnejše. Je li to znamenje bližajoče se smrti ali zboljšanja?

Bilo je ob treh zjutraj.

Živinozdravnik je zopet potipal na žilo in razjasnil se mu je obraz.

Naštel je sedaj samo 68 udarcev.

Tudi so bili udarci nekaj močnejši kakor prej.

Zaklical je Štempiharju in sosedu: „Konj je rešen!“

Štempihar je odkimal. Ni verjel. Konj je ležal na stelji kakor bi hotel vsak trenutek poginiti!

Minilo je še mučne pol ure. Živinozdravnik je zopet preiskal žilo. Še enkrat je rekel z veliko gotovostjo in mirom. „Konj bo do jutri zopet dober.“ Ravnokar je naštel 54 prav močnih udarcev. Štempihar je zmajal žalostno z glavo. Ni mogel razumeti, kako se more z njim, nesrečnikom, še kdo šaliti.

Žalostno je opazoval svojega ubogega konja.

Toda kaj je to?

Konj je naenkrat prav krepko dvignil glavo in jo držal nekaj minut prav lepo pokonci. Še enkrat se je pognal in je bil zopet na nogah. Stresel se je in se pretegoval. Štempihar skoraj svojim očem ni mogel verjeti!

Konj je stal čisto mirno s povešeno glavo. Živinozdravnik mu je segel v uho, in rjavec je stresel močno z glavo.

Sedaj je prinesel sosed snopič sena. Konj ga je pograbil in pričel počasi griziti.

„Ali je mogoče? Resnično, že žre zopet!“ je zaklical Štampihar ves vesel.

Drugi snopič je zopet pojedel. Vdarci žile so zopet pojemale. Živinozdravnik jih je naštel le še 50 v minuti. Pri preiskovanju trebuha se je slišalo živahno šumenje na obeh trebušnih straneh. Od časa do časa so šli tudi plini skozi mastnik.

Živinozdravnik je vlil živali še enkrat milnice v mastnik. Sedaj je imela dober učinek. Redko govno in črevesni plini so se iztrebili v veliki množini. Polagoma je izgubil trebuh svojo napetost in tudi lakotnice so zopet nekoliho upadle.

Med tem se je zdanilo. Konj je bil vedno boljši.

Živinozdravnik je rekel konju pripraviti par litrov otrobove vode, ki jo je ta poskal do zadnje kapljice in se je oziral po krmi. Ko so prinesli drugim konjem zjutraj krme, je veselo rezgetal. Živinozdravnik je dal rjavcu nekaj nezrezanega dobrega sena.

Konj je tudi to kmalu pojedel.

Radi velike množine milnice, ki so mu jo vlivali, so bili členki in noge zelo mokre. Da bi ne dobil konj

uspehom. Vsako leto nakupi za 200 K umetnih gnojil in pridelal povprek za 100 q več krme na leto kakor prej. Če računimo 1 q sena samo po 4 K, se pridelal na ta način za 400 K več krme kakor prej, kar pomeni na leto za 200 K več dohodka oziroma dobička. Z umetnim gnojenjem so se puste košenice, ki leže pred gradom proti Novem mestu in ki so dajale v prejšnjih časih po eno samo košnjo, ki je bila vrhu tega še slaba, izpremenile v dobre travnike, ki dajejo sedaj po dve košnji na leto. Zboljšala se je pa tudi vrednost krme, kajti odkar se rabijo umetna gnojila, ne obstoji ruša le iz trav in raznih plevelnih zelišč, kakor prej, ampak tudi iz detelje, ki rase na gnojenih prostorih v veliki meri in ki izdatno pripomore, da je pridelana krma bolj tečna kakor prej.

Omeniti bi bilo pri tej priliki pa še nekaj zanimivega, kar se je pokazalo na umetno gnojenih travnikih. Na travnikih in košenicah, ležečih okoli gradu, se je vsled gnojenja pokazala posebno navadna travniška detelja ali domača detelja, na travnikih v nižini ob Težkem potoku pa rumena deteljica (nemški Niederliegender Klee, lat. *Trifolium procumbens* L.) Najbrž je temu vzrok sestava zemlje, ki je v

10 m	Štev. I. Negnojeno.	Štev. II. 6 kg Tom. žindre 16% 2 „ kalijeve soli 40%	Štev. III. Negnojeno.	Štev. IV. 2 kg čilskega solitra.	Štev. V. Negnojeno.	
10 m	Štev. VI. 6 kg rud. superf. 14% 2 „ kalijeve soli 40%	Štev. VII. Negnojeno.	Štev. VIII. 3 kg kost superf. 18% 2 „ kalijeve soli 40%	Štev. IX. Negnojeno.	Štev. X. 4 kg rud. superf. 14% 2 „ kalijeve soli 40% 1 „ čilskega solitra	20 m
50 m						

Podoba 38.

trganja, je živinozdravnik rekel noge do suhega odrgniti s slamo in s staro rokavico.

Od četrta do četrta ure je zboljševanje napredovalo. Bolezen je kmalu tako hitro izginila, kakor je prišla, in živinozdravnik je odšel, češ da je konj zdrav. Odredil je še, naj se še zelo zmerno hrani. Tudi naj se se še ne vprega; vendar bi mu prepeljavanje po dvorišču, kake četrta ure, dobro delo, je menil. Stem se je poslovil.

Konj je bil vedno boljši in je res že ta dan popolnoma ozdravel. Tretji dan se je pa pokazal učinek velike množine odvajalnih sredstev (namreč 700 gramov Glavberjeve soli in 40 gramov aloje). Konj je iztrebil cele kupe slabo prebavljene govna.

Bolezen se je nenavadno srečno iztekla, kar je bilo zahvaliti pravilnemu ravnanju že takoj izpočetka.

Štampihar pa ni od tega dne nobenega konja več v nedeljo prenakrmil.

Poskusno gnojenje na travniku kmetijske šole na Grmu.

Kmetijska šola na Grmu rabi umetna gnojila že leta in leta na svojih travnikih, in sicer s prav dobrim

višjih legah okoli gradu bolj ilnata, oziroma glinasta, spodaj na njivah in travnikih pa peščeno-ilnata ali, kakor pravimo pri nas, bolj puhličasta. Ta rumena deteljica se kaže po umetnem gnojenju tudi v raznih drugih krajih in se razširja zaradi tega tako rada in tako naglo po travniku, ker je hitro zrela in se ob košnji rada osiplje in se na ta način sama seje. Ko bi tega ne bilo, bi nam hitro izginila, ker je ta deteljica enoletna rastlina.

Letos je kmetijska šola na Grmu priredila na „Velikem travniku“, ležečem spodaj ob Težkem potoku, posebno poskušališče za umetna gnojila s tem namenom, da se prepriča, kako delujejo razna gnojila. To poskušališče meri za sedaj 1000 štirjaških metrov in je razdeljeno na 10 oddelkov, velikih po 100 štirjaških metrov, kakor kaže podoba 38. Vsak oddelek je 10 metrov dolg in 10 metrov širok.

Potrebni prostor za to poskušališče se je izbral na najširšem delu travnika, in sicer na tistem mestu, kjer je njegova lega najbolj ravna in zavarovana tudi pred povodnijo, izkratka, kjer so vsi pogoji za rast kolikor mogoče enaki.

Za sedaj so se napravili poskusi z umetnimi gnojili v ta namen, da se vidi razloček med tistimi gnojili,

ki jih rabimo zaradi fosforove kisline in ki jih imenujemo kratko fosfatna gnojila.

Ti poskusi nas imajo torej poučiti o tem, ali je bolje rabiti Tomasovo žlindro, ali rudninski superfosfat, ali kostni superfosfat. V to svrhu so se pognojili 3 oddelki z različnim fosfatnim in z enakim kalijevim gnojilom, namreč s 40 % kalijevo soljo, kakor kažejo oddelki št. II., VI. in VIII. na pridejani podobi, takole:

Štev. II.	Štev. VI.	Štev. VIII.
6 kg Tomas. žlindre,	6 kg rudnin. superfosf.,	3 kg kostnega superfosf.,
2 „ kalijeve soli.	2 „ kalijeve soli.	2 „ kalijeve soli.

Nadalje se je napravil poskus tudi v ta namen, da se spozna vrednost čilskega solitra, in sicer če ga rabimo skupaj z drugimi gnojili in pa v tem slučaju, če ga rabimo samega. Zaraditega se je pognojil en oddelek (št. IV.) samo s čilskim solitrom, en oddelek (št. X.) pa s čilskim solitrom, z rudninskim superfosfatom in s kalijevo soljo, in sicer takole:

Štev. IV.	Štev. X.
2 kg čilskega solitra.	4 kg rudninskega superfosfata.
	2 „ kalijeve soli.
	1 „ čilskega solitra.

Vmes ležeči oddelki št. I., III., V., VII., in IX. so ostali nepogojeni, to pa zaradi kontrole, ki je v takih slučajih potrebna, da se vidi razloček med pridelki na gnojenih in negnojenih prostorih in da se lahko izračuni, kako se izplača umetno gnojenje.

Vkljub temu, da je bila letošnja prva košnja vsled ugodnega spomladnega vremena sploh dobra, se je ugodni učinek umetnih gnojil vendar pokazal. Seveda niso s to prvo košnjo poskusi že zaključeni, ampak imajo trajati toliko časa, dokler se bodo sploh poznali učinki raztrošenih umetnih gnojil; saj je znano, da učinkuje n. pr. Tomasova žlindra tudi še v tretjem letu na razvoj travniških rastlin.

Prva košnja se je vršila 26. junija t. l. Vsak oddelek se je posebej pokosil, dobljena krma pa skrbno posušila in na vsakem oddelku natančno stehala. Uspeh je bil naslednji:

Na nepogojenih oddelkih št. I., III., V., VII. in IX. se je pridelalo na vsakem enako veliko, namreč

24 kg sena (na 1 ha 24 q)

To kaže, da je bil prostor za te poskuse dobro izbran.

Na oddelkih št. II. in III., kjer se je primerjal učinek Tomasove žlindre z učinkom rudninskega superfosfata, se je pridelalo na vsakem enako veliko, namreč

32 kg sena (na 1 ha 32 q),

t. t. 8 kg več ali za četrtno več, kakor na negnojenih prostorih. Ta uspeh kaže, da v prvi košnji ni bilo razlike med Tom. žlindro in rudnin. superfosfatom.

Na oddelku št. VIII., ki se je pognojil s kostnim superfosfatom, je bil učinek za 1 kg boljši, pridelalo se je namreč 33 kg sena, kar kaže, da deluje to gnojilo hitreje in močneje kakor Tom. žlindra ali pa rudninski superfosfat, če pomislimo, da smo vzeli za polovico manj gnoja, namreč le 3 kg.

Prva košnja je pokazala, da vpliva čilski soliter posebno ugodno na rast trav in da ima v tem oziru tiste dobre lastnosti, kakor jih imajo fosfatna in kalijeve gnojila na rast detelj. Samzase pa ne deluje zadosti ugodno. Na oddelku št. IV., kjer se je porabilo 2 kg čilskega solitra (ali na 1 ha 200 kg) se je pridelalo 30 kg sena, torej ravno za 6 kg t. j. za petino več kakor na negnojenem prostoru.

Prav ugodno pa vpliva čilski soliter, če ga rabimo z drugimi gnojili skupaj, kajti na oddelku št. X. se je pridelalo

36 kg sena (na 1 ha 36 q),

t. j. za 12 kg ali za tretjino več kakor na negnojenih prostorih, vkljub temu, da se je vzelo za 2 kg manj rudninskega superfosfata kakor na oddelku VI.

Taki so torej uspehi pri prvi košnji. Kakšna bo razlika v otavi in v pridelkih prihodnjega leta, o tem hočem poročati pozneje. Stoprav potem bo mogoče izpregovoriti tudi o tem, kako se je izplačalo to gnojenje. R.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 123. Imam svinjo ki je skotila pred poldrugim mesecem. Svinja je zdrava, dobro rejena, rada je in ima veliko mleka ter dobiva vsak dan klajno apno. **Zakaj svinja vzlic temu tako hlastno žre gnoj in steljo?** (A. B. v R.)

Odgovor: Če svinja žre gnoj in od gnojnice umazano steljo, je to znamenje, da se ji v želodcu dela preobilno kisline. Da bi jo odpravila, jo žene neki notranji nagon, in zato ima poželenje po rečeh, ki kisline moré, in to je z amonijakom napojena gnojnica. Skrbite, da bodo korita vedno snažna, ker v nesnažnih koritih se tvori vse polno kisline. Istotako je pokladati tako hrano, ki ne tvori preveč kisline. Živali sami je pa dati zadosti pregiba na prostem in priliko, da more zavžiti nekoliko prsti, ki je prasičem potrebna. Če svinja nima prilike priti na prsto in tamkaj riti, dajte ji v svinjak posodo s prstjo, ki je pomešana z zdrobljenim lesnim ogljem.

Vprašanje 124. Koliko litrov mleka srednje kakovosti se potrebuje za 1 kg presnega masla? (J. V. v M.)

Odgovor: Množina mleka, ki je potrebna za 1 kg presnega masla, je odvisna od množine mlečne tolščobe, od množine tolščobe, ki pride v smetano, od tega, koliko masla se iz smetane izpini, in od tega, kakšne sestave je presno maslo. Upoštevaječ vse te činitelje moremo reči, da se potrebuje 20 do 30 in tudi več litrov mleka za 1 kg presnega masla. To seveda velja, če se mleko posnema s posnemalnikom; če pa mleko kisamo in z roko posnemamo ali topimo, potem se potrebuje tudi več kakor 30 litrov mleka.

Vprašanje 125. Imam vodnjak z izvirkom, v katerem je bila od nekdanj dobra pitna voda. Štiri leta sem pa dobiva voda vsako leto v času med majem in septembrom tako slab okus in duh, da kar ni pitna. Kaj more biti vzrok temu in kako bi bilo odpomoci? (M. K. v R.)

Odgovor: V Vaš vodnjak so vsekakor prišle organske snovi (odpadki od rastlin ali živali), ki v vodi gnijejo. Ker je pa za gnitje potrebna zadostna toplota, zato voda le poleti smrdi. Edino sredstvo je, vodnjak korenito očistiti in paziti, da imenovane reči ne pridejo vanj, zlasti da ne priteka gnojnica iz hleva ali stranišča.

Vprašanje 126. Ker nameravam napraviti strelovod, zato vprašam, če zadostuje en sam strelovod za poslopje, čegar sleme je 24 m dolgo. Če morata biti dva strelovoda, ali je potem bolje, če ima vsak svoj odvod v zemljo, ali skupnega?

Odgovor: Na poslopju, ki ima 24 m dolgo sleme, bosta vsekakor potrebna 2 strelovoda, ker bi bilo težko narediti, tako visok strelovod, da bi ščitil vso hišo, kajti prostor, kterege strelovod brani, je enak krogu, ki si ga mislite potegnjenega okoli strelovoda in ki ima tako velik polmer, kakor je visok sesalni drog nad strešnim slemenom. Če je potreben za vsak sesalni drog poseben odvodnik, je zavisno od debelosti odvodnika. Če je odvodnik dovolj debel, potem zadostuje eden. Železen odvodnik mora biti na vsak način najmanj 15 mm in bakren 6 mm debel.

Vprašanje 127. Meni je rezar popravil dve svinji, ki sta takoj drugi dan z velikimi bolečinami poginili. Ali imam pravico terjati odškodnino od rezarskega mojstra? (I. R. v K.)

Odgovor: Če rezar zvršuje rezarstvo kot obrt in dokažete, da je bila poginu Vaših svinj vzrok nepravilno izvršena rezatev, potem imate vsekakor pravico do povračila škode.

Gospodarske novice.

† **Ekselencja baron Maks Washington**, veleposestnik, imetnik visokih redov, častni predsednik c. kr. kmetijske družbe štajerske i. t. d. ter častni ud c. kr. kmetijske družbe kranjske od leta 1869., je umrl dne 3. t. m. v Gradcu.

* **Redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske** se je vršil po običajnem sporedu 9. t. m. Zapisnik obnega zbora prijavimo v tej in v prihodnji številki „Kmetovalca“. Vsi gg. odborniki, ki so po pravilih izstopili, so bili zopet soglasno izvoljeni.

* **Premovanje konj** se bode letos vršilo po naslednjem sporedu: 8. avgusta v Postojni, 11. avgusta v Škofljici, 12. avgusta v Kamniku, 13. avgusta v Kranju, 14. avgusta v Ribnici, 17. avgusta v Trbnjem, 20. avgusta v Šent Jerneju, 2. septembra v Lescah in 3. septembra v Bohinjski Bistrici.

* **Premovanje konj v Bohinjski Bistrici**, katero prireja samostalni konjerejski odsek ob svojih stroških vsako leto, se bo vršilo 3. septembra t. l. Program je objavljen v tej številki „Kmetovalca“.

* **Preskušnja strojev za košnjo, obračanje in grabljenje sena**, ki se je priredila na dan obnega zbora kmetijske družbe pri g. K. Počivalniku v Trnovem, se je dobro sponesla. Udeležil se je je tudi družbeni podpredsednik gosp. F. Povše. Natančneje poročilo prinesemo prihodnjič.

* **Skušnje v podkovski šoli**. Dne 26. in 27. junija so se vršile v podkovski šoli običajne skušnje pred izpraševalno komisijo. Kovačev brez šole se je oglasilo osem; 5 kovačev je delalo izpit prvič, 3 so skušnjo ponavljali. Kranjcev je bilo 5, dva štajarca in eden ogrski Slovenec, ki pa posluje v Slovenem Gradcu. Uspeh je bil silno slab; le dvema kovačema je mogla komisija izročiti spričevali, 6 jih je propadlo. Od teh smejo 4 kovači ponavljati izpit po preteku enega leta, dva pa morata priti v šolo, če hočeta še nadalje izvrševati kovaški obrt. Zaradi od leta do leta ponavljajočega se slabega izida skušenj pri kovačih brez šole bo komisija c. kr. ministrstvu predložila primerne nasvete, kako bi se dalo vsaj deloma od pomoči temu za posestnike konj pogubnemu nedostatku. Uspeh skušenj pri učencih podkovske šole je bil tudi letos dovoljen. Delalo je skušnje 7 učencev, in sicer 6 Kranjcev in eden Istrijan. Šest učencev je imelo podpore. Dobili so red „prav dobro“ iz podkovstva učenci Jurjavec Valentin iz Moravč, Hromec Mihael iz Podgorice, Prsh Josip iz Buške in Prašelj Albin iz Istre. Red „dobro“ učenca Lenard Frančišek iz Loke in Pakiž Frančišek iz Blok, red „zadostno“ pa učenca Poženel Ivan iz Stermece. Iz mesegledstva so dobili 3 učenci red „dobro“, 3 pa red „zadostno“; eden učenec ni bil vprašan, ker ne zna dovolj pisati.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V četrtek, dne 9. julija se je vršil v veliki dvorani »Mestnega doma« letošnji občni zbor družabnikov c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko. Namesto obolelega predsednika Otona pl. Detele je predsedoval družbeni podpredsednik Fran Povše. Udeležili so se zborovanja c. kr. dvorni svetnik Andrej grof Schaffgotsch in vladni svetnik Viljem pl. Laschan kot zastopnika deželne vlade, deželni odbornik Peter Grasselli, ljubljanski župan Ivan Hribar in lepo število udov iz vseh delov naše dežele.

Otvorivši zborovanje je pozdravil g. podpredsednik v svojem in gospoda predsednika imenu zbrane zborovalce ter je v daljšem govoru naglašal resni položaj, v katerem se nabaja naš kmetijski stan; najžalostnejši dokaz za to je pač izredno številno izseljevanje. Morebiti se marsikteri izseljenec z denarjem, zasluženim v tujini, izkoplje iz dolgov; gotovo pa je tudi, da se rodna zemlja vsled tega slabeje obdeluje, kar je na veliko škodo našemu kmetijstvu, ki itak že pogreša delavnih moči. Gospod podpredsednik je potem poročal, kake korake so storili kmetijski zastopniki v državnem zboru v korist kmetijstvu, zlasti glede carinskih tarifov; naglašal je nadalje potrebo složnega delovanja vseh faktorjev, katerim je na srcu prosep kmečkemu stanu, ter je konečno v imenu družbe toplo pozdravil zastopnike vlade in deželnega odbora, ktere je obenem zahvalil za krepko podporo, ter župana Hribarja, ki je družbi blagovoljno prepustil dvorano za občni zbor. V nemškem jeziku je slednjič pozdravil zastopnike veleposestva, ki v tako lepi slogi delujejo skupno s srednjimi in malimi posestniki.

C. kr. dvorni svetnik Andrej grof Schaffgotsch je pozdravil občni zbor v imenu gospoda deželnega podsednika ter je izrazil svoje zadovoljstvo, da mu je dana prilika, udeležiti se občnega zbora ter tukaj izpregovoriti nekoliko besed. To mu je tem ljubše, ker smatra za svojo dolžnost, izreči popolno priznanje c. kr. deželne vlade tej družbi, ki tako uspešno in krepko podpira vsa prizadevanja, ki merijo na napredek in prosep kmetijstva. Kdor nepristransko opazuje družbeno delovanje, mora priznati, da je družba dosegla lepe uspehe, zlasti glede govedoreje, mlekarstva in sadjarstva. Enketa v zadevi govedoreje, ktere so se udeležili tudi družbeni zastopniki, je imela dovoljen uspeh in je c. kr. kmetijsko ministrstvo na podlagi sklepov te enketke sestavljena določila o izvršitvi zakona o govedoreji že potrdilo. Upati je, da bodo ta določila ugodno vplivala na nadaljnji razvoj naše živinoreje. Govornik je potem naglašal veliko važnost svinjereje, ki daje našim posestnikom lepe dohodke; a ta vir blagostanja bi postal lahko še izdatnejši, če bi se domača pasma bolj gojila in bi se vsled tega tudi svinjska kuga omejila, ki povzroča sedaj svinjerejem in svinjetrcem mnogo škode. Gospod dvorni svetnik je končno izrazil željo, naj bi bilo delovanje kmetijske družbe tudi v prihodnje tako uspešno, kakor doslej.

Deželni odbornik Grasselli je želel družbi v imenu deželnega odbora najboljših uspehov. Dežela kranjska spremlja s paznim očesom njeno delovanje in je bode, kakor doslej, tudi v prihodnje rada podpirala. Župan Hribar je pozdravil družbo v imenu mesta ljubljanskega. Ljubljana se veseli lepega napredka, ki ga je družba dosegla v zadnjih letih, saj blagostanje kmetijskega stanu koristi tudi meščanstvu.

Potem se je prestopilo k drugi točki dnevnega reda: delovanje glavnega odbora v letu 1902., o katerem je družbeni tajnik ravnatelj Pirc poročal takó-le:

Častiti zbor! V imenu glavnega odbora mi je čast naslednje poročati o stanju c. kr. kmetijske družbe, oziroma o njenem delovanju v l. 1902.

Kakor prejšnje leto, tako tudi letos odbor ni dal natisniti letnega poročila, in sicer zaradi varčevanja, kajti tisk letnega poročila v 6000 izvodih v slovenskem in nemškem jeziku prizadeva preogromne stroške. Sicer pa gg. udje itak popolnoma izvedo za družbeno delovanje iz objav v »Kmetovalcu«, iz ustnega poročila na občnem zboru, ki se v družbenem glasilu ponatisne, in iz računskega sklepa, ki je bil pravočasno doposlan vsem udom.

Leta 1902. je imela družba 5057 udov. To število svedoči o lepem uspevanju družbe.

Udje so bili razdeljeni v 117 podružnic, od katerih so bile v l. 1902. naslednje nove ustanovljene: Belapeč in Rakek, Gorenje, Unec, Šturija.

Od lanskega občnega zbora sem so se pa ustanovile podružnice v Gočah, v Slavini in Šturijah, ki jih bo imel nalogo potrditi letošnji občni zbor.

Po nadomestilnih volitvah na občnem zboru dne 10. julija l. l. so bili v glavnem odboru tile gg.: Deželni glavar Oton pl. De-tela, predsednik; Frančišek Povše, ravnatelj i. t. d., podpredsednik; Anton grof Barbo, graščak v Rakovniku, Vencel Goll, c. kr. višji gozdarski svetnik v Ljubljani; Henrik baron Lazarini, graščak v Smledniku; Josip Lenarčič, tvorničar in predsednik trgovinske zbornice na Vrhniki; Leopold baron Liechtenberg, graščak v Jablah in dež. poslanec; Alojzij Pavlin, c. kr. višji živinozdravnik v Ljubljani; Frančišek Pavlin, c. kr. višji inženjer v Ljubljani; Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu ter dež. in drž. poslanec; dr. Tom. Romih, učitelj meščanske šole in župan v Krškem; Viljem Rohrman, adjunkt deželne kmetijske šole na Grmu; dr. Maks pl. Wurzbach, advokat v Ljubljani, in Janko Žirovnik, nadučitelj v Šentvidu.

Za računsko preglednika sta bila l. 1902. izvoljena gospoda Dragotin Žagar, hišni posestnik in dež. blagajnik v p. v Ljubljani, ter Frančišek Triller, priglédnik deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani.

Občni zbor ima letos voliti štiri odbornike na mesto po triletni dobi po pravilih izstopivših gospodov Vaclava Golla, c. kr. višjega gozdnega svetnika v Ljubljani; Josipa Lenarčiča, tvorničarja i. t. d. na Vrhniki, dr. Maksa pl. Wurzbacha, odvetnika v Ljubljani in Janka Žirovnika, nadučitelja v Št. Vidu, ter dva računsko preglednika namesto letos umrlih gospodov Frančiška Trillerja in Dragotina Žagarja.

Društveno delovanje v l. 1902. je bilo urejeno kakor prava predpisujejo na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se redno vršile, in so zapisniki objavljeni v družbenem glasilu.

Teškoča opravila je opravljalo tajništvo dogovorno s predsedstvom ter jih je reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje leta 1902. 1307 strogo uradnih dopisov; poslovnih števil pa izkazuje 21.591.

V družbeni pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, so delovali še: 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 skladiščni uradnik, 1 knjigovodkinja in 1 pisar. Šest družbenih uradnikov, 1 sluga in 1 upokojena služabnica so dobili l. 1902. 11.007 K plače.

V pričetku l. 1903. je družba zapustila prostore v Salendrovih ulicah št. 3., kjer je bila njena pisarna nastanjena skozi več kakor 80 let, ter se je preselila v druge, od slavnega deželne odbora dobrohotno ji nakazane veliko primernejše in lepše prostore na Turjaški trg št. 3. Za veliko naklonjenost, ki jo je slavni deželni odbor izkazal družbi zopet ob tej priliki, mu mora ona vedeti posebno hvaležnost.

O delovanju podružnic bodi sledeče omenjeno: Podružnice, katerih je bilo, kakor omenjeno, 117, se nahajajo po vsi deželi ter so družbi glavna moč. Ker so podružnice tako urejene kakor zahtevajo razmere, lahko zelo pospešujejo družbene namene, zakaj one lahko postopajo kakor samostojna društva in dobivajo podpore iz javnih zakladov.

Družbena udnina znaša 4 K na leto; polovico je dobi glavni odbor, da udom brezplačno pošilja uradno glasilo, druga polovica pa ostane podružnicam, da imajo sredstev za svoje potrebe, če ne vzamejo za nadomestek sadnega drevja. Naša družba je torej edina v Avstriji, ki za svoje poslovanje nič ne jemlje od letnine udov, **čeprav za to ne dobiva nič državne podpore.** — Z dohodki iz udnine, vsled česar so podružnice nekaka samostojna kmetijska društva, potem z državnimi in z deželnimi podporami, ki jih podružnice dobivajo v določene namene, lahko uspešno delujejo ter družabnikom vresnici koristijo. To dejstvo je zato posebno važno, ker mora družba računati domalega s samimi kmetjskimi posestniki.

Družba je mnogokrat mogla uspešno delovati le s pomočjo svojih podružnic, posebno pri pospeševanju sadjarstva, vinstva, pri porabi skupnih kmetijskih strojev in pri skupnem naročanju kmetijskih potrebščin.

Podružnice imajo sedaj 28 drevesnic, ki vsako leto v svojem kraju oddajo lepo število sadnih dreves, pa jih bodo oddajale še po več, kadar se popolnoma razvijejo.

Posebno moramo poudarjati delavnost kmetijskih podružnic pri novem zasajanju vinogradov, pri čemer sta jih krepko podpirala c. kr. deželna vlada in pa deželni odbor. Leta 1902. je imelo trtnice 20 podružnic v obsegu 15 ha. 5 izmed teh trtnic dobiva redne večje državne in deželne podpore, tako da se lahko smatrajo za okrajne trtnice. Mnogo trtnic ima tudi vzorne vinograde.

Za skupno porabo so podružnice imele blizu 20 kmetijskih strojev, in sicer čistilnikov (trijerjev), travniških bran, mlatilnic i. t. d.

Razen teh strojev imajo nekatere podružnice naprave za porabo sadja, in sicer moštarnice, priprave za kuhanje sadnega žganja in sušilnice; 5 podružnic ima svoja poslopja, nekatere prav lepa (Bled), in ena podružnica je svoje stroje tako priredila, da jih goni vodna moč (Begunje).

Odkar je družba začela priskrbovati kmetijske potrebsčine, imajo podružnice nalogo naročiti skupno, da se stem zmanjšajo prevozni stroški; pa tudi plačevanje se jim v ozira vrednih slučajih olajša. —

O družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati:

Družbena podkovska šola je imela kakor običajno v preteklem letu 2 polletna tečaja, ki sta bila oba tako dobro obiskana, da je bilo za zglašene učence težko najti prostora. Glavni odbor je že na lanskem občnem zboru poročal, da je organizacija te šole zastarela in da mu bo prilika na letošnjem občnem zboru kaj več povedati o nameravani preosnovi. Žal, da ni bilo mogoče ničesar doseči, in ker z druge strani kmetijska družba ne vé, kako ona pride do tega, da mora s svojimi skromnimi sredstvi šolo vzdrževati, kar je naloga drugih činiteljev, zato je kar nakratko sporočila c. kr. deželni vladi, da s 1. januarjem l. 1903. podkovsko šolo opusti, ako se šola ne preuredi in družbi vsi stroški za vzdrževanje šole ne pokrijejo. Morda bo ta odločni korak imel zaželeni uspeh. Če naj šola še nadalje ostane v oskrbi c. kr. kmetijske družbe, bo poskrbeti tudi za starostno preskrbljenje uslužbencev.

Oskrbovanje družbene drevesnice, ki smo jo osnovali leta 1885., pozneje pa večkrat povečali na zemljiščih, vzetih v zakup, je bilo tako, kakršno prejšnja leta. Spomladi 1902. l. smo udom pod navadnimi pogoji oddali kakih 20.000 visokodebelnih drevesec in 1000 prtilikavcev. Z ozirom na to, da se zemljišče družbenega poskusnega dvorca na Poljanah rabi že skoraj 90 let za drevesnične namene in da je bila poraba večkrat zelo negospodarska, v zadnjih letih pa tudi silno intenzivna, ni čuda, če je imenovani svet popolnoma utrujen za drevesnico in da se danes ne da z nobeno umetnostjo več pridelovati na njem drevje zadostne kakovosti. To je povod, da se je glavni odbor odločil kupiti drugo zemljišče za drevesnico, a poskusni dvorec na Poljanah se bo ob ugodni priliki prodal za stavbišče, k čemur ga je občni zbor pooblastil že pred tremi leti. —

Sedaj je deseto leto, odkar smo vzeli v zakup dvorec na Viču, kjer smo gospodarili po gospodarstvenem načrtu kakor prejšnja leta. Ker so bili gospodarski uspehi ugodni, smo zopet mogli odpisati nekoliko v gospodarstvo vložene glavnice.

Seveda ne smemo zamolčati, da so k temu ugodnemu uspehu pripomogle tudi podpore; vendar pa je glavni uspeh posledica ugodnih gospodarskih razmer. Opomniti moramo tudi, da navzlic omenjenim odpisom leto za letom pomnožujemo mrtvi in živi inventar (gospodarsko orodje in živino).

Goveja živina je simodolske pasme, kobili sta pa pingavki.

L. 1902. smo oddali za pleme 9 simodolskih bikov in 1 simodolsko kravo.

Družbene vožnje s kolodvora v mesto in nazaj (prevažanje blaga) je oskrboval dvorec s svojo vprego. —

Med najvažnejšimi podjetji je družbena gospodinjska šola, ki je bila ustanovljena v proslavo petdesetletnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ter je bila slovesno otvorena 20. oktobra 1898. Da je bila ta šola potrebna, spričuje tudi dejstvo, da se vsako leto zgledi več deklet kakor jih šola, ki ima internat, more sprejeti. Dasi je šola ustanovljena le za 12 gojenk, prisiljeni smo jih bili letos sprejeti 14.

Družbena kmetijska gospodinjstva šola je pod nadzorstvom sester iz reda sv. Frančiška, ki s strokovnimi učitelji (za krščanski nauk, živinorejo, mlekarstvo, živalsko in človeško zdravstvo) vred oskrbujejo tudi pouk v teoriji in praksi. — Vsako leto je na šoli tudi praktičen mlekarški tečaj, pri katerem se posnema s posnemalnikom, méde ter se delajo razni fini siri, ki se lahko napravljajo iz malo mleka. Tudi se vsako leto prirejajo poučni izleti.

Leta 1901. se je pouk pričel 1. oktobra in je trajal do prihodnjega 30. septembra. Učenk je bilo 11, ker je ena gojenka med letom izstopila. — (Konec prih.)

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjstvo šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori šesti tečaj gospodinjstva šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjstvem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privaditvi nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 28 K, ali za ves tečaj 336 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu; če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj).

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih, se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati.
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, katerim je treba priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 15. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo deklince, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če pa bo v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. junija 1903.

Št. 13.893.

Razglas

Na podstavi ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, drž. zak. št. 154., s katerim so bila premenjena nekatera določila ces. ukaza z dne 2. maja 1899, drž. zak. št. 81., o odvrčanju in zatiranju svinjske kuge, in v zmislu ukaza ministrstev za notranje stvari,

za pravosodje, za trgovino, za železnice in za kmetijstvo z dne 18. septembra 1900, drž. zak. št. 155., se v sporazumljenju s c. kr. kmetijsko družbo za Kranjsko razglašajo za **II. četrtletje 1903 nastopna**

vrednostna tarifa

za vsak kilogram žive teže pri zdravih prasičih za rejo, da se določi odškodnina po določilih člena I, § 3. b, ces. ukaza z dne 15. septembra 1900.

A. Prasiči za rejo

deželnega plemena:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1-68
2.) Prasiči do 1 leta	> 1-38
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1-14

B. Prasiči za rejo

iz križanja z angleško pasmo:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1-75
2.) Prasiči do 1 leta	> 1-55
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1-22

C. Prasiči za rejo

čistega plemena (angleški), importirani ali doma zrejeni:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 2-18
2.) Prasiči do 1 leta	> 1-66
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1-30

Za one prasiče, ki so bili uradoma zaklani in se je pri njih našlo, da so bili okuženi, se s pridržkom določil §§ 5. in 6. ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, toda brez drobu, v popolnoma iztrebljenem stanju, daje povračilo iz državnega zaklada samo v znesku 50 odstotkov zgoraj navedene vrednostne tarife. Pri plemenskih prasičih pa pristojajo k po gori navedenih vrednostnih postavkih dognanim odškodninam še 25% dodatek (§ 3. c ces. naredbe od dne 15. septembra 1900).

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 9. julija 1903.

Razglas

o deželnih konjerejskih darilih za kobile z žrebeti, ki se bodo delila v Bohinjski Bistrici za občini Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.

Na predlog podpisanega odseka je deželni odbor kranjski dovolil denarno podporo, s katero priredi

v četrtek, dne 3. septembra t. l. dopoldne ob pol 11 v Bohinjski Bistrici premovanje težkih kobil z žrebeti za vse vasi v Bohinju.

Za premovanje veljajo ta-le določila:

1. Premovanje izvrši konjerejski odsek po opravilniku, ki je veljaven ob delitvi državnih daril.

2. Pravico do daril v Bohinjski Bistrici imajo le konjerejski iz občin Bohinjska Bistrica in Srednja Vas, izvzemši onih, kterih kobile so bile obdarovane v Lescah dne 2. septembra.

3. Za darila se smejo poganjati le kobile z žrebeti, ki so že štiri leta stare ter so zdrave in dobro rejene, imajo svojstva dobrih plemenskih kobil in vodijo s seboj lepa žrebeta, ki še sesajo ali so že odstavljeni.

4. Darilo se bo priznalo kobil samo tedaj, če žrebe izvira od državnega ali dopuščenega zasebnega žrebca in je to dokazano z zakonitim spuščalnim listom.

5. Za take kobile se bo razdelilo deset daril, i. s.: eno za 50 K, eno za 40 K, tri po 30 K in pet po 20 K.

6. Posestniki konj morajo imeti za te s seboj predpisane živinske potne liste.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 10. julija 1903.

Frančišek Povše, s. r.